

מסורת הש"ס

א) בערך ערך חלק ג' האריך בפי' זה עי"ש ועי"ש בערך לעם א', ט' ונפסקה לקמן סג. פירש"י ד"ה שהחמילו הסמריקין, ט' ונחסר ט': פסהדרין מט'; ד) שנת ג'. ע"ש, ט' ס' עי"ש, ו' וי"ל והתנא,א) ו' עי"ז דר. שנת ג', ח) שנת ג', ט' חסר כאן במסמך ארוך של כחול כמו שפי' שנת קג. ועי' כאן במ"ג, י' וע' ככר ב', ט' עיך למתי',

‏»‏

הגהות הב"ח

ה) ת"ח שהרי ופי' במתניתין דקמני:

‏»‏

לעזי רש"י

שבוין. סבוין.

‏»‏

מוסף רש"י

וצריך לבסכם. לשפסף הכתם (בתחילת עה). שלא כסדרין. כסדר שכן עניין נמשנה זה אחר זה, קי פסל העתקתן (שם). לא עשה ולא כלום. אין זה נסיון, שאם לא עבר בך אמי איכא למימר דס הוה והאי דלא עבר היינו משום דלון גריסין מעלין אלא לאחר היום, וכן טולס ספרי (סנהדרין טס). אנטפטרית. מקוס (שבת צ' ושם: אנטפריין). הליבצין. לטורין (שם). והלענונין. לנעה (שם). שיש לו עיקר. שמשך שאלך (שם). שאלך לו עיקר. להקדים שאלך צימות נמשכים. טון קישלון (ולעזי וכוילא טון (ע"ז דר). אין לו שביעית. וממך לעשות מכן סמורה וזני מלוזה להקדין (שם). שלוף דרין. לא חתפסנה אכל קי שמו (שבת צ') ולא ודענה מלי הוא (סנהדרין טס). ביני נקבי מרגניתא (שם). ננקבי מנליות העולת ממך הים (שם). ברמצא דפרדילא מלולת קנטים (חולין ב). פרייזולא של כחל (שבת צ').

‏»‏

תום' הרא"ש

אלא מאי בורית אהל. ק"ק דהיל' למימר אלא לעולם מאי בורית אהל הילכך נראה כגורסת דשבת אהל אמר רבי עקיבא דגרסי מעיקרא בורית אמר רב יהודה וזו החול והתניא והבורית והחול כו'; והטבילו ועשה על גבוי טהורות העביר עליו ז' סמנין ולא עבר הרי זה צבע. אין לפשר דאיהו דאי צבע מרלא עבר דאיכ' אמאי [נטן] הטבילו אפי' לא הטבילו נמלא נמי טהרותיו טהורות ועוד מאי מוהבי מניה ר' יוחנן לר"ל בגמי' דאמר טומאה בלועת מטמאה כיון דצבע הוא אין כאן טומאה בלועת כלל. ועוד תניא בגמי' שאן ועבר טהרותיו טהורות ומפרש דהיינו טהרות שבין תכבוטת ראשונה לשניה אבל טהרות שאחר תכבוטת שניה טמאות עד שטביל כיון שהקפיד עליו ואי דרבי צבע הוה כשלא עבר בראשון מה תלוי בקפיידא כיון דודאי אין כאן דם. אלא ה"פ הרי זה ספק צבע והוי כעין ספק ספיא ספק צבע ספק דם ואפי' את"ל דס אימור מעלמא אטא דם ספק ספיא ממש. דאיכ' בלא העברת סמנין ידא טהור אלא אינו כשאר ספק ספיא דעלמא מושם דרוב ספקים מגופה אלא עי"ש שלא עבר עי"ז סמנין ה"ל ספק ספיין ומטהריין

ליה אבל דם נדה ודאי אפי"ג דאמרינן בגמ' דמעביר עליו ז' סממנין ומבטלו ה"מ לטהרות דלאחר תכבוטת דכיון שביטלו גלי אדעתיה שאינו מקפיד עליו עוד. אבל טהרות דקודם לכן טמאות שהרי לא ביטלו עדיין. ודוקא מדרבנן אבל מדאורייתא טהורות כיון שהוא בלוע כל כך שאינו סופו לעבור עי" סממנין הילכך דוקא הטבילו הוא דמטהרינן משום דאיכא לספקוי בעצמם דאפי' היה דם נדה ודאי לא היו טמאות מדאורייתא אלא מדרבנן אבל אם לא הטבילו דאם היה דם נדה ודאי היו טמאות מדאורייתא שהרי נטמא הבגד מתחלה כשנפל עליו הדם הלא אין לטהר מטעם דאיכא

האשה שהיא עושה פרק תשיעי נדה

אמר רב יהודה זה אהל. צנצנת פרק רבי עקיבא (דף ט'.) איכא ספרים דגרסי זה החול ופרין והתניא הצורית והחול ותימה דהתנן חול צפרק המוליא (ספ פ:) וי"ל דתרי גוויי חול חד לננין ומד לחפיפה וכבוס ואמי שפיר להיהו גירסא במסקנא דקאמר אלא מאי צורית אהל ולא קאמר אלא לעולם כו': **והתניא** הבורית והאהל. פי' לענין שציעית נשנית אהל לפי גירסת הספרים דשנת דגרסם הצורית והחול תימה היא לענין מה נשנית ואי לענין הולאת שנת הא קאמר רבי יהודה שיעור צנתר וצורית כדי להעביר צו את הכתם והך שיעורא לא שיך רק מהני

קמוניא ואשגג. מפרש בגמ': **הענינו**. קודם שהעבירין עליו: **הרי זה צנע**. דאי הוה דם הוה עבר: **שדיסה**. נשתנה מאלדמימותו: **לעיסם גריסין של פול תלוקס נפש**. שנחלק האוכל מן הקליפה לועסה לגריסת הפול ומעבירו על הכתם: **לנפסם**. לשפסף: **שגש פעמים**. בין שמי ידיו כדרך כיבוס בגדים שכופל כדו עם כדו ומשפסף ומוליך ומציא: **כסדרן**. כדרך שנונין כאן: **לא עשה ולא כלום**. לא לבדוק ולא לבטל: **גבי' כנריסא**. גפרית: **הוסיפו עליהן**. לענין שציעית הלציין: **עיקר**. שורש שממנו חי. וגפרית קרקע צנלמא הוא: **רמאל דפרולא ט'**: **לפון**. שבוין בלע"ז: **שגלן ועבר ספרויו טהורות**. דאס איתא דדס הוא צהעברה קמייתא הוה עבר: **סכנוסם**. העצרת סממנין: **שגרי הפקיד עליו**. כשחזר והעבירן גילה דעתו שמקפיד עליו בספק דס: **ועצר**. על ידי העצרה זו ונעשה צו מעשה דס שכן דרך דס לעצור על ידי שצנת הסממנים:

‏»‏

לה ברמצא דפרולא: הטבילו ועשה [כו']:‏ תנו רבנן העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר צפון ועבר טהרותיו ומאורות צפון צבע נמי מעבר אלא יהעביר עליו ששה סמנין ולא עבר העביר עליו צפון ועבר טהרותיו ממאות שאם העביר שביעי מתחילה שמא עבר תניא אידך יהעביר עליו שבעה סמנין ולא עבר שנאן ועבר טהרותיו וטהורות א"ר יורא ולא שנעשו אחר תכבוטת שניה טהרותיו טמאות שהרי הקפיד עליו ועבר

‏»‏

שאינו נשרש בלחך: **תרי** גוויי אהלא. תימה לספרים דגרסי צנצנת (ספ) והתניא הצורית והחול אמאי לא משני מעיקרא תרי גוויי חול כדמשני במסקנא גבי אהל וי"ל דקיס ליה להש"ס דלא הוו תרי גוויי חול לצנוס: **הטבילו** יעשה ע"ז גבוי טהרות כו' דהרי זה צבע. אין לפרש הרי זה ודאי צנע כדפירש בקונטרס צפרק ארבע מיתות (פסהדרין דף מט'): **דאס כן לקמן** אמאי קאמר אהל טהרות שאתר תכבוטת שניה טמאות הלא כיון שלא עבר מתחלה צו' סממנים ודאי צנע הוא ועוד כי פריך לקמן לר"ל דלומר בלוע שיכול ללאת ע"י הדחק לא שמייה בלוע ממתניתין דהרי זה צנע מאי פירכא היא הרי היא ודאי צנע ואין כאן טומאה בלועה כלל ואמאי נקט נמי והטבילו אפי' לא הטבילו נמי על כן כריך לפרש הרי זה ספק צנע כלומר יש לנו תלמות בלצע ואע"פ דפעמים דדס נדה [אינו] עובר עי"ז ו' סמנין הכא איכא ספק ספקא מלגד טעמא דנטול דשמא צנע הוא כיון דלא עבר ואס תמני לומר דדס הוא אימא מעלמא אחא הילכך מטהרינן אפילו למפרע אבל טעמא דנטול לחוד לא מהני דגבי דס נדה דקאמר מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו אינו אלא לטהר מכאן ולהבא אבל למפרע טמא מדרבנן הואיל והקפיד שסבור שיכול ללאת עי"ז ו' סממנין ואכתי לא בטלו ואע"ג דמן התורה טהור דהואיל ואין סופו ללאת עי"ז ו' סממנין נתבטל אצל כהן כיון דאיכא ספק ספקא ויטול טהור אף מדרבנן למפרע ומיהו מטעם ספק ספקא לחוד לא הוה מטהרינן ליה אי לאו טעמא דנטול משום דרגילות לבא דם מגופה כדאמרינן צפרק קמא (לשיל דף קג.) בלפור לא נתעסקה בשוק של טבחים לא עברה האי דם מהיכא אחא דעל כרחק בלא טעמא דנטול לא מטהרינן ליה מטעם ספק ספקא מדנקט הטבילו אע"ג דמקילינן בשאר ספק ספקא ומשום הכי פריך מינה לר"ל דנטל אע"ג דיכול ללאת עי"י הדחק בלפון ואס תאמר אכתי למה לי הטבילו כיון דטהור מטעם בטול וספק ספקא וי"ל דנהי דכשנתיבש הצגד נתבטל מיהו צעודו לח לא נתבטל וצעודו לח נגע צו הבגד ומשום הכי כריך להטביל ועוד יש לומר הרי זה צנע כציעות דס צנלמא ומבטל ולא נלטרך לנטעם דספק ספקא והשמא נתפרש טעם בטול במשנה דמינה פריך

‏»‏

צפון צבע נמי מעבר. וא"ת ומה צנך והא הקפיד עליו כיון שהעביר לפון אחר שצנה סמנין ונימא דטהרותיו טמאות דקאמר קאי לתכבוטת שניה ומאהי טעמא נמי קאמרינן לקמן שנאן ועבר דטהרות שנעשו אחר תכבוטת שניה טמאות והכא נמי ליטמא וליכא למימר דקפידא לא מהני אלא כשעובר צו' סממנין שמעבירין בקל אבל לפון שמעביר על ידי הדחק אפילו הקפיד טהורות דלקמן מסיק רב פפא יכול ללאת והקפיד עליו דברי הכל טמא אע"פ שאין יכול ללאת אלא עי"י הדחק והיינו שיכול ללאת על ידי לפון דהא ממתני' פריך רבי יוחנן לריש לקיס אמאי טהורה כי לא עבר עי"ז ו' סמנין הא יכול ללאת עי"י לפון וי"ל דצרייתא לא מיירי צטהרות דלחך תכבוטת שניה דיותר היה ראוי לאשמועינן סהרותיו טהורות אטהרות דלחך תכבוטת ראשונה דלקמן אלא לתכבוטת ראשונה נמי קאי והוה מלי למפרך מצרייתא דבסמוך דקמני שנאן ועבר טהרותיו טהורות אלא דמיחא ליה למיפרך מגופה: **העביר עיזי ששה סמנין וא** עבר העביר עיזי צפון ועבר בו'. תימה פשיטא והלא אינו מוזכר במשנתנו לפון צמנין ז' סממנין ומאי קא משמע לן והא פשיטא דשצנה לא סגי ויש לומר דאשמועינן דאע"ג דלא עבר כלל ולא נשתנה עי"ז ו' סמנין איכא למימר משום השבזי לא יעצור קא משמע לן דיש להחמיר דשמא צנציעי אס העביר קודם הצפון היה עובר: **שנאן** **ועבר**. נראה לר"י דע"י שנאן צנע נמי עובר דאי לאו הכי אמאי טהורות אפילו למפרע הא ליכא הכא ספק ספקא ויהיו טמאות למפרע כיון דליכא אלא חדא ספקא כדפרישית במתניתין: **שלהרי** **הקפיד** עיזי. וא"ת ‏^(א) אחתני' דקתני הרי זה צנע מ"מ כשיכבסנו הרי מקפיד עליו וליטמא טהרות דלחך תכבוטת וי"ל דכצוס אינו קפידא דאינו אלא ללצנו וא"ת מ"מ כשיכבסנו יטמא הבגד שינא הדס ואינו בלוע וי"ל דצינאסו יבטל נמי במכבוטת: **שלהרי** **הקפיד** עיזי ועבר. וא"ת מה כריך לומר ועבר וכי תימא משום דנפלט וטמא הבגד א"כ אמאי נקט והקפיד וי"ל דנקט ועבר דאז קפידמו קפידא הואיל והועילה ממשצמו שעבר ומשום הכי נמי קתני במתניתין דכי לא עבר טהור ואף על גב דהקפיד:

‏»‏

שיטבול טמאות דכיון שהקפיד עליו ונהג בו מנהג דם אלמא לא מחשיב ליה בלוע עי"י מה שלא עבר בו סמנין

הראשונים. ותימה אמאי קתני מתניתין דהרי זה צבע ואין צריך להטביל הא כיון שהקפיד עליו להעביר בו סמנין נהג בו מנהג דם ויהא טמא עד שיטבול וי"ל דהעברת ז' סמנין דמתניתין אינן כדי להעביר הכתם דאדורבה ניתא ליה טפי שלא יעבור דאז הייו טהרותיו טהורות. ועוד י"ל דדוקא הכא דאנה מעשיו דשנאן ועבר אבל לא עבר לא

הרי קפידה קפידא:

סב.

התנן והתניא הצורית והחול ותימה דהתנן חול צפרק המוליא (ספ פ:) וי"ל דתרי גוויי חול חד לננין ומד לחפיפה וכבוס ואמי שפיר להיהו גירסא במסקנא דקאמר אלא מאי צורית אהל ולא קאמר אלא לעולם כו': **והתניא** הבורית והאהל. פי' לענין שציעית נשנית אהל לפי גירסת הספרים דשנת דגרסם הצורית והחול תימה היא לענין מה נשנית ואי לענין הולאת שנת הא קאמר רבי יהודה שיעור צנתר וצורית כדי להעביר צו את הכתם והך שיעורא לא שיך רק מהני ז' מיני סמנים ומיהו אפשר דרבנן אית להו דצורית וחול הראויין לחפיפה ורבי יהודה פליג בצורית לחוד וקאמר כדי להעביר צו את הכתם: **בבריתא**. פירש"י גפרית וכן צערוך"י אש וגפרית

תרגום אשתא וכצרימא (תהלים יא) והקשה הר"ר יעקב מאורלייני"ש צנצנת כי פריך כצרימא מי אית ליה שציעית לפרוך ממתני' דשנת דתנן צפ' המוליא (דף עח:) שיעור אחרינא בגפרית חפת כדי לסתום נקב ומיהו לא קשה דצנמה מקומות מזי למפרך ממשנה וכשהפירכא יותר פשוטה מן הצרימא פריך מינה ועוד כיון שסידר הש"ס הכא הוצאה שם והוקצעה: **בל"ש** שאין לו עיקר. פירש בקונטרס צמכת צבודה וזה (דף יד.) עיקר הממקיים צלחן צימות החמה וצימות הגשמים וזה קשה דא"כ תבואה לא יהא נוהג צה שציעית שאינה מתקיימת צימות הגשמים ונראה כמו שפירש הכא שאין לו שורש בלחך כמו גפרית וגם מה שפירש שם תורניתא מין ארו כדאיתא בראש השנה (דף כג.) שיטה תורניתא לא אינו נראה דצמכתא עי"ז (דף יד.) פריך כי הלא ומה אית לה שציעית והתמאי כו' והרי ודאי לארו יש לו שורש על כן נראה כמו שפי' רש"י צנצנת (דף ט.) שהוא כעין מתפורת לריך שקורין אלו"ס ומין קרקע הוא וכמו גפרית הוא

משיקלר תרי גוויי חול כדמשני במסקנא גבי אהל וי"ל דקיס ליה להש"ס דלא הוו תרי גוויי חול לצנוס: **הטבילו** יעשה ע"ז גבוי טהרות כו' דהרי זה צבע. אין לפרש הרי זה ודאי צנע כדפירש בקונטרס צפרק ארבע מיתות (פסהדרין דף מט'): **דאס כן לקמן** אמאי קאמר אהל טהרות שאתר תכבוטת שניה טמאות הלא כיון שלא עבר מתחלה צו' סממנים ודאי צנע הוא ועוד כי פריך לקמן לר"ל דלומר בלוע שיכול ללאת עי"י הדחק לא שמייה בלוע ממתניתין דהרי זה צנע מאי פירכא היא הרי היא ודאי צנע ואין כאן טומאה בלועה כלל ואמאי נקט נמי והטבילו אפי' לא הטבילו נמי על כן כריך לפרש הרי זה ספק צנע כלומר יש לנו תלמות בלצע ואע"פ דפעמים דדס נדה [אינו] עובר עי"ז ו' סמנין הכא איכא ספק ספקא מלגד טעמא דנטול דשמא צנע הוא כיון דלא עבר ואס תמני לומר דדס הוא אימא מעלמא אחא הילכך מטהרינן אפילו למפרע אבל טעמא דנטול לחוד לא מהני דגבי דס נדה דקאמר מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו אינו אלא לטהר מכאן ולהבא אבל למפרע טמא מדרבנן הואיל והקפיד שסבור שיכול ללאת עי"ז ו' סממנין ואכתי לא בטלו ואע"ג דמן התורה טהור דהואיל ואין סופו ללאת עי"ז ו' סממנין נתבטל אצל כהן כיון דאיכא ספק ספקא ויטול טהור אף מדרבנן למפרע ומיהו מטעם ספק ספקא לחוד לא הוה מטהרינן ליה אי לאו טעמא דנטול משום דרגילות לבא דם מגופה כדאמרינן צפרק קמא (לשיל דף קג.) בלפור לא נתעסקה בשוק של טבחים לא עברה האי דם מהיכא אחא דעל כרחק בלא טעמא דנטול לא מטהרינן ליה מטעם ספק ספקא מדנקט הטבילו אע"ג דמקילינן בשאר ספק ספקא ומשום הכי פריך מינה לר"ל דנטל אע"ג דיכול ללאת עי"י הדחק בלפון ואס תאמר אכתי למה לי הטבילו כיון דטהור מטעם בטול וספק ספקא וי"ל דנהי דכשנתיבש הצגד נתבטל מיהו צעודו לח לא נתבטל וצעודו לח נגע צו הבגד ומשום הכי כריך להטביל ועוד יש לומר הרי זה צנע כציעות דס צנלמא ומבטל ולא נלטרך לנטעם דספק ספקא והשמא נתפרש טעם בטול במשנה דמינה פריך

‏»‏

צפון צבע נמי מעבר. וא"ת ומה צנך והא הקפיד עליו כיון שהעביר לפון אחר שצנה סמנין ונימא דטהרותיו טמאות דקאמר קאי לתכבוטת שניה ומאהי טעמא נמי קאמרינן לקמן שנאן ועבר דטהרות שנעשו אחר תכבוטת שניה טמאות והכא נמי ליטמא וליכא למימר דקפידא לא מהני אלא כשעובר צו' סממנין שמעבירין בקל אבל לפון שמעביר על ידי הדחק אפילו הקפיד טהורות דלקמן מסיק רב פפא יכול ללאת והקפיד עליו דברי הכל טמא אע"פ שאין יכול ללאת אלא עי"י הדחק והיינו שיכול ללאת על ידי לפון דהא ממתני' פריך רבי יוחנן לריש לקיס אמאי טהורה כי לא עבר עי"ז ו' סמנין הא יכול ללאת עי"י לפון וי"ל דצרייתא לא מיירי צטהרות דלחך תכבוטת שניה דיותר היה ראוי לאשמועינן סהרותיו טהורות אטהרות דלחך תכבוטת ראשונה דלקמן אלא לתכבוטת ראשונה נמי קאי ואפי' עבר טהרותיו טהורות ומפרש דהיינו טהרות שבין תכבוטת ראשונה לשניה אבל טהרות שאחר תכבוטת שניה טמאות עד שטביל כיון שהקפיד עליו ואי דרבי צבע הוה כשלא עבר בראשון מה תלוי בקפיידא כיון דודאי אין כאן דם. אלא ה"פ הרי זה ספק צבע והוי כעין ספק ספיא ספק צבע ספק דם ואפי' את"ל דס אימור מעלמא אטא דם ספק ספיא ממש. דאיכ' בלא העברת סמנין ידא טהור אלא אינו כשאר ספק ספיא דעלמא מושם דרוב ספקים מגופה אלא עי"ש שלא עבר עי"ז סמנין ה"ל ספק ספיין ומטהריין

ליה אבל דם נדה ודאי אפי"ג דאמרינן בגמ' דמעביר עליו ז' סממנין ומבטלו ה"מ לטהרות דלאחר תכבוטת דכיון שביטלו גלי אדעתיה שאינו מקפיד עליו עוד. אבל טהרות דקודם לכן טמאות שהרי לא ביטלו עדיין. ודוקא מדרבנן אבל מדאורייתא טהורות כיון שהוא בלוע כל כך שאינו סופו לעבור עי" סממנין הילכך דוקא הטבילו הוא דמטהרינן משום דאיכא לספקוי בעצמם דאפי' היה דם נדה ודאי לא היו טמאות מדאורייתא אלא מדרבנן אבל אם לא הטבילו דאם היה דם נדה ודאי היו טמאות מדאורייתא שהרי נטמא הבגד מתחלה כשנפל עליו הדם הלא אין לטהר מטעם דאיכא

‏»‏

כז א מיי פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושג הלכה יג:
בח ב מיי פ"ט מהל' איסורי ביאה הל' לא סמנ לאחין קול ואמנ עשין רמנ:
בב ג מיי שם הל' לו:
ל ד ה ו מיי פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושג הלכה יד:

‏»‏

תום' הרא"ש (הבשך)

לספוקי בצבע. זו היא שיטת רבינו שמשון. ונדחק לפרש ולהחלף לר' יוחנן בין כתם לדם נדה ממש דבתם טהרות הראשונות וטהורות וכו' נדה טמאות. וק"ל מאי שאן דם נדה שהוא כן כך שאינו יכול לצאת כ"א עי" צפון מחרסין הבלעין משקין טמאין ואינו יכולין [לצאת] כ"א עי"י הסק תנור דמטהר ר' יוחנן הילכך נראה לפרש הרי זה צבע כיון שהעביר עליו ז' סמנין ולא עבר הוכריז שהיה בלוע מעיקרו כל כך שאינו יכול [לצאת] כ"א עי" צפון ותבטל מתורת דם ואין כאן צביעות דם בעלמא. וה"ה דם נדה ודאי אם הטבילו ועשה על גבוי טהרות והעביר עליו ז' סמנין ולא עבר טהרותיו טהורות והאי דנקט כתם משום דמתניתין איירי בכתמים וה"ה דם נדה ודאי והיינו דקתני ר' חייא דם הנדה ודאי מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו דאם עבר וטהר הכתם ואם לא עבר הוכריז שהיה בלוע כל כך שלא היה יכול לעבור כדאיתא בראש השנה (דף כג.) שיטה תורניתא לא אינו נראה דצמכתא עי"ז (דף יד.) פריך כי הלא ומה אית לה שציעית והתמאי כו' והרי ודאי לארו יש לו שורש על כן נראה כמו שפי' רש"י צנצנת (דף ט.) שהוא כעין מתפורת לריך שקורין אלו"ס ומין קרקע הוא וכמו גפרית הוא

‏»‏